

ENERGIČNO IN DRASTIČNO V SAMOUNIČENJE

»Ogroženost življenjskega okolja zaradi tehnologij, ki onesnažujejo, še nikoli ni bila tako visoka, kot je sedaj. Ekologija bi morala postati prednostna dejavnost, saj je proces poslabšanja okolja neprimerno hitrejši, kot bi bil tudi v najbolj optimalni varianti prehajanja iz ekstenzivnega razvoja v intenzivnega. Tako naravnana razvojna pot, če ne bomo energično in drastično posegli vmes, vodi v samouničenje.«

Verjetno ste pomislili, da sem zgornji citat prepisal iz knjige kakšnega prenapetega ekologa in da se nanaša na neko daljno deželo. Toda ne! Prebrali ste uvod k Načrtu izvajanja nalog s področja varstva okolja za leto 1987, ki je sestavni del resolucije občine Velenje za leto 1987. Grozljivo je pri tem predvsem to, da sta misel in napoved po mojem mnenju povsem realni.

Vsakomur v Dolini je jasno, da RLV in TEŠ nista edina onesnaževalca in uničevalca okolja, da sta najpomembnejša, pa je gotovo. To je razlog, da se bom tudi v tem prispevku omejil na učinke, ki so posledica proizvodnje električne energije.

Govorjenje o (stranskih?) učinkih proizvodnje električne energije postaja res že rahlo dolgočasno. Tudi zato, ker se vedno znova, takorekoč iz tedna v teden navajajo drugačni podatki. Čeprav so vedno bolj zaskrbljujoči, je naravno, da se človek počasi vsega navadi. In tudi zato, ker ti stranski učinki človeških življenj še vedno ne ogrožajo neposredno. Toda kopičijo se! Neslišno, počasi in gotovo! Tako kot v Beli krajini. Vsakomur je znano, kakšne darove je semiška Iskra leta in leta poklanjala Belokranjcem, dokler ni počilo. In kaj se je zgodilo potem? »Slove-

nija pa se nanje požvižga. Kaj pa so zares napravile najrazličnejše oblasti, da bi jim pomagale? Najprej je bilo vse skupaj prikrivano, potem minimalizirano. Zdaj, ko se katastrofa s pol srca priznava, ker je bilo priznanje pač izsiljeno, bolnike po kapljicah pošiljajo na zdravljenje. Ni denarja... ekologi sicer lahko javno bijejo plat zvona, sicer (se) pripravlja szdljevska konferenca o energiji in okolju, ekologija je zlezla v vse planske in politične programske dokumente – vendar se v konkretnem primeru takih razsežnosti, kot je Krupa, ta nesojeni predmet mednarodne obravnave ekološkega genocida, vse skupaj pometa pod preprogo vsiljenega pozabljanja in prikrivanja...« (Janko Lorenci v Telexu št. 15/87).

Bati se je, da se bomo tudi prebivalci Šaleške doline nekoč znašli v enakem ali podobnem položaju! Poglejmo zakaj!

Slišimo, da je že več kot 80 % gozdov v občini bolnih, toda obnašamo se, kot da je to razumljiv naravni pojav. Ni nam jasno, da nas to lahko pripelje do totalnega ekološkega, biološkega in družbenega kolapsa. Brez gozdov ni življenja, to ve danes že vsak osnovnošolec.

Potapljanje rodovitnih polj se nam zdi nekaj samoumevnega, saj kmetom nudimo »nadomestne« obdelovalne površine. Toda to ni res! Nadomestna zemlja je obstajala že prej, le izkoriščali je verjetno nismo. Tista, ki jo potopimo, pa izgine za vedno. čeprav jo je narava ustvarjala stoletja. To je katastrofalna izguba. Za potopljeno zemljo (humus) ni nadomestila.

Preseljevanje ljudi se nam zdi razumljivo in sprejemljivo, toda ne zavedamo se, da z njim rušimo krhko in desetletja (stoletja) ustvarjano socialno tkivo, s tem pa tudi narodovo samobitnost.

Svoje bližnje okolje obremenjujemo z dodatnimi jonizirajočimi sevanji, saj je to naprimer na odlagališču elektrofiltrskega pepela precej višje od aktivnosti naravnega ozadja. Ali vemo, kakšne posledice ima to za zdravje ljudi? Ali smem sklepati, da se povečano sevanje pojavlja tudi v stanovanjskih objektih, zgrajenih iz elektrofiltrskega pepela?

Na področju velenjske občine so ugotovljene nenormalno številne poškodbe genetskega materiala: v Lokovici je do osemkrat večje število poškodb od slovenskega poprečja, v Zavodnjah triinpolkrat večje, v Velikem Vrhu, Skornem in Topolšici trikrat večje, v Zaloki dvainpolkrat večje. Kljub temu da so bile poškodbe ugotovljene na smreki, z gotovostjo predpostavljamo pojav poškodb tudi pri živalih in ljudeh. Spremembe genetskega materiala pogojujejo spremembo lastnosti, ki jih dedna snov regulira (barva oči, las, višina rasti, mentalne kapacitete, izguba informacij in sprememba organizmov...!)

Kažejo se tudi že neposredni učinki onesnaževanja (uničevanja) okolja in zdravja ljudi, saj naraščajo bolezni dihal (v letu 1986 se je število obolenj povečalo za 30 % glede na leto 1985), smrtnost dojenčkov se je v letu 1986 povečala za 71 % glede na leto 1985 in je 1,7 krat večja, kot je bila v Sloveniji leta 1985.

Ob vsem tem pa sta RLV in TEŠ kljub nadpovprečni produktivnosti v izgubi. Kakšen absurd! In še: prav pred durmi (in deloma v teku) je investicija v Jamo Šoštanj, TEŠ V in v vse spremljajoče objekte, kar bo skoraj gotovo povzročilo še neznane negativne učinke na zdravje ljudi. Nekateri sicer menijo, da se o teh napovedanih investicijah naj ne bi pogovarjali, ker da moramo najprej pomagati današnjim onesnaževalcem. S tem se je mogoče strinjati, toda nikakor ne bi smeli dopustiti, da se lepega dne znajdemo pred dejstvom: to je v gradnji TEŠ V z vsemi nevarnostmi, ki jih bo prinesla.